

V/A - BATOPIN - CONC-PRP-22/0001

1. Wat is de Batopin-samenwerking, die door de Belgische Mededingingsautoriteit (BMA) is onderzocht?

De Batopin-samenwerking verwijst naar de samenwerkingsovereenkomst tussen BNP Paribas Fortis, KBC, ING en Belfius, de vier grootste banken actief in België, met als doel hun afzonderlijke netwerken van geldautomaten te vervangen door één enkel, neutraal en onafhankelijk netwerk, beheerd door het bedrijf Batopin.

De geldautomaten in het Batopin-netwerk zijn neutrale, zwart-gele geldautomaten met het merk "CASH", die verspreid zijn over verschillende locaties (door Batopin ook wel "CASH-punten" genoemd, waaronder geldautomaten aan de straatkant of in gebouwen die ter beschikking worden gesteld aan Batopin).

Bron: Batopin beeldbank, batopin.be

Deze samenwerking heeft tot doel het beheer te stroomlijnen en de geografische spreiding van geldautomaten van de oprichtende banken van Batopin te optimaliseren, wat heeft geleid tot een aanzienlijke vermindering van het aantal locaties en geldautomaten beschikbaar in België. In de oorspronkelijke configuratie bestond het Batopin-netwerk uit 750 locaties en 2.240 geldautomaten, wat neerkomt op een daling van meer dan de helft van het aantal geldautomaten in de respectievelijke individuele netwerken van de vier oprichtende banken.

2. Waarom heeft de BMA beslist om een onderzoek in te stellen naar de Batopin-samenwerking?

De BMA heeft een onderzoek geopend om na te gaan of de Batopin-samenwerking in overeenstemming was met de mededingingsregels. De BMA is immers bevoegd om mogelijke inbreuken op het mededingingsrecht te onderzoeken en, indien nodig, vast te stellen. Het mededingingsrecht verbiedt met name overeenkomsten tussen ondernemingen die tot doel of tot gevolg hebben de mededinging op de Belgische markt aanzienlijk te beperken.

Het doel van het onderzoek was te bepalen of de Batopin-samenwerking, door het wegnemen van de onderlinge concurrentie tussen de vier oprichtende banken in hun dienstverlening inzake cashdistributie, de toegang tot geldautomaten, de kwaliteit van de geleverde diensten aan gebruikers, en de concurrentie met andere marktspelers in de sector van cashdistributie in het gedrang kon brengen.

3. Wat waren de bezorgdheden van de BMA bij de opening van het onderzoek?

De BMA vreesde dat de oprichting van één enkel netwerk van geldautomaten de volgende gevolgen zou hebben:

- een toename van de afstand die gebruikers moeten afleggen om cash op te nemen, door de vermindering van het aantal locaties en geldautomaten als gevolg van de samenwerking;
- een mogelijke achteruitgang van de kwaliteit van de dienstverlening, met name door een hogere gebruiksdruk op de geldautomaten, voortvloeiend uit de vermindering van het aantal locaties en geldautomaten door de samenwerking.

Daarnaast stelde de BMA zich vragen bij de informatie-uitwisseling tussen de oprichtende banken en met andere geldautomatenoperatoren op het moment van en sinds de oprichting van Batopin.

4. Wat voor soort analyse heeft de BMA uitgevoerd?

De BMA heeft een diepgaande analyse uitgevoerd van de mogelijke **gevolgen** van de Batopin-samenwerking voor de mededinging.

Daartoe heeft de BMA met name modellen ontwikkeld om de impact van de Batopin-samenwerking op de toegankelijkheid van geldautomaten voor gebruikers te evalueren, (zie vraag 5) evenals op de kwaliteit van de diensten die via het netwerk worden geleverd (zie vraag 6).

5. Hoe heeft de BMA de impact van de Batopin-samenwerking op de toegankelijkheid van geldautomaten geëvalueerd?

Om de impact van de samenwerking op **de toegankelijkheid van geldautomaten** te beoordelen, analyseerde de BMA de gemiddelde afstand die een representatieve gebruiker moet afleggen om het dichtstbijzijnde Batopin-punt te bereiken. Daarbij werden twee scenario's met elkaar vergeleken: één met de Batopin-samenwerking (feitelijk scenario, als gevolg van de vervanging van de geldautomaten van de oprichtende banken door die van Batopin) en één zonder (contrafeitelijk scenario, als gevolg van het behoud van afzonderlijke netwerken van geldautomaten door de oprichtende banken, die zich zouden hebben ontwikkeld op basis van de evolutie van de vraag naar cash).

- De BMA verdeelde eerst het Belgische grondgebied in iets meer dan 33.000 vierkanten van 1 km², ervan uitgaande dat een representatieve gebruiker zich in het midden van elk van deze vierkanten bevindt;
- Op basis van het door Batopin verstrekte locatieplan voor eind 2025 en de door de NBB (Nationale Bank van België) verstrekte gegevens, werd voor elk van deze representatieve gebruikers de afstand berekend die moest worden afgelegd naar de dichtstbijzijnde Batopin-geldautomaat (feitelijk scenario)
- Op basis van een alternatief locatieplan van de geldautomaten van de vier oprichtende banken in 2025, rekening houdend met de evolutie van de vraag naar cash, werd de afstand berekend die de representatieve gebruikers moesten afleggen om de dichtstbijzijnde Batopin-geldautomaat te bereiken (contrafeitelijk scenario).

- Vervolgens berekende de BMA de impact van de Batopin-samenwerking door de afstanden die uit de twee scenario's voortkwamen met elkaar te vergelijken. Op basis hiervan kwam de BMA tot de voorlopige conclusie dat de Batopin-samenwerking waarschijnlijk een merkbaar nadelig effect zou hebben op de toegankelijkheid voor de gebruiker, doordat de gemiddelde afstand tot de dichtstbijzijnde geldautomaat zou toenemen.

6. Hoe heeft de BMA de impact van de Batopin-samenwerking op de kwaliteit van de dienstverlening van het netwerk beoordeeld?

Om de impact van de samenwerking op **de kwaliteit van de dienstverlening van het netwerk** te analyseren, dat wil zeggen de gebruikerservaring op de locatie van de geldautomaat, ontwikkelde de BMA een kwantitatieve en kwalitatieve benadering om te bepalen of, en in welke mate, de Batopin-samenwerking zou kunnen leiden tot een vermindering van de kwaliteit van de dienstverlening voor toegang tot cash:

- De BMA heeft de impact van de Batopin-samenwerking op de gebruiksintensiteit van geldautomaten (meetbare gegevens) geëvalueerd, rekening houdend met het aantal beschikbare geldautomaten per locatie en het aantal verrichte opnames. Ook hier vergeleek de BMA twee scenario's: met de Batopin-samenwerking (feitelijk scenario) en zonder Batopin-samenwerking (contrafeitelijk scenario).
- De BMA onderzocht ook de stimulansen van de Batopin om andere, kwaliteitselementen in stand te houden, minder meetbare, zoals de beschikbaarheid van de gevraagde coupures, het aanbod van extra diensten bij de geldautomaat (zoals saldo raadplegen, pincodes wijzigen, eID's lezen, etc.), het aanbod van andere bankdiensten in het kantoor, en de netheid en veiligheid van de locatie.
- Op basis van haar voorlopige analyse van deze gegevens concludeerde de BMA dat de uitrol van het Batopin-netwerk zou kunnen leiden tot een toename van de gemiddelde gebruiksintensiteit van geldautomaten, met mogelijke gevolgen voor de wachttijden voor gebruikers en de beschikbaarheid van geldautomaten. Bovendien zou het samenvoegen van de netwerken van de vier oprichtende banken bepaalde prikkels om een optimale kwaliteit van de dienstverlening te behouden, kunnen verminderen.

7. Wat waren de conclusies van de BMA na haar voorlopige analyse?

Aan het eind van haar voorlopige analyse stelde de BMA vast dat samenwerking zou kunnen leiden tot een toename van de afstanden die gebruikers moeten afleggen om toegang te krijgen tot geldautomaten en tot een mogelijke vermindering van de kwaliteit van de dienstverlening, met name wat betreft de beschikbaarheid van geldautomaten en de wachttijden voor het opnemen van cash.

8. Welke toezeggingen hebben Batopin en de banken BNP Paribas Fortis, KBC, ING en Belfius gedaan om tegemoet te komen aan de bezorgdheden van de BMA?

Om aan de bezorgdheden van de BMA tegemoet te komen, hebben Batopin en de aandeelhoudende banken zich er met name toe verbonden om:

- 70 nieuwe geldautomaatlocaties toe te voegen tegen eind 2027, bovenop de 220 extra locaties die Batopin al van plan was te installeren na het akkoord van 31 maart 2023 tussen de banksector en de regering (zie vraag 11);
- tot eind 2030 aanwezig te blijven in de gemeenten die gedekt zijn door het locatieplan van Batopin;
- in ieder geval tot eind 2030 een dekking te handhaven waarmee 95% van de Belgen toegang heeft tot een geldautomaat op minder dan 5 km van hun woning, en 85% van de Belgen toegang heeft tot een geldautomaat met stortingsfunctie in hetzelfde bereik (behoudens uitzonderingen)¹ ;
- het volume van de opnames per locatie te monitoren om de gebruiksintensiteit van het netwerk te controleren;
- de beschikbaarheid van het netwerk voor opnames te monitoren en een netwerkbeschikbaarheid van minstens 95% te garanderen;
- de locatie van het dichtstbijzijnde Batopin CASH-punt aan te geven voor opnames of stortingen als een geldautomaat niet beschikbaar is;
- 24/7 toegang tot geldautomaten te waarborgen (behoudens uitzonderingen)² ;
- jaarlijks rapporten in te dienen bij de BMA met betrekking tot de uitvoering van de toezeggingen, onder meer wat betreft de voortgang van de uitrol van extra locaties, aanwezigheid in gemeenten en de netwerkdekking, evenals de monitoring van de werking van het netwerk;
- De noodzakelijke maatregelen te blijven toepassen om elke uitwisseling van commercieel gevoelige informatie binnen Batopin en met andere operatoren van geldautomaten te voorkomen.

9. *Waarom heeft de BMA de toezeggingen van Batopin en de oprichtende banken aanvaard?*

Om tegemoet te komen aan de bezorgdheden die de BMA na haar voorlopige analyse heeft vastgesteld (zie vragen 4, 5, 6), heeft Batopin concrete toezeggingen voorgesteld om de toegankelijkheid van het netwerk te verbeteren en een kwaliteitsvolle dienstverlening te garanderen.

De BMA was van mening dat deze toezeggingen een afdoende antwoord vormden op de vastgestelde problemen en heeft ze bindend verklaard.

Wanneer toezeggingen worden gedaan door de betrokken partij(en) die naar verwachting in staat zijn de bezorgdheden van de BMA aan te pakken, en na marktconsultatie, kan de BMA een onderzoek beëindigen door deze toezeggingen bindend te maken.

---

¹ Voor zover het totale aantal opnames of stortingen dat wordt geregistreerd op de netwerken van geldautomatenoperatoren in België (volgens de gegevens die jaarlijks door Febelfin worden verzameld), in de jaren 2026 en daarna, niet met meer dan 20% afneemt over een periode van twee opeenvolgende kalenderjaren.

² Dit beleid is niet van toepassing op locaties waarvan de openingstijden niet door Batopin worden bepaald (bijv. winkelcentra, stations, enz.). Batopin behoudt zich ook het recht om de openingstijden van specifieke locaties tijdelijk of permanent aan te passen om veiligheidsredenen.

10. Zijn de toezeggingen die door Batopin werden gedaan ter consultatie voorgelegd?

Alvorens de toezeggingen te aanvaarden, legde de BMA deze ter raadpleging voor aan verschillende marktdeelnemers, consumentenbeschermingsorganisaties, beroepsverenigingen die onder andere de kleine en middelgrote ondernemingen vertegenwoordigen, vertegenwoordigers van de banksector en andere overheidsinstanties. Deze partijen kregen de kans om een vragenlijst in te vullen en hun opmerkingen kenbaar te maken.

11. Wat houdt het akkoord van 31 maart 2023 tussen de regering en de banksector in en welke impact heeft het gehad op de Batopin-samenwerking?

Op 31 maart 2023 hebben de federale regering, Febelfin en de operatoren van geldautomaten een akkoord gesloten over de toegang tot geldautomaten. Dit akkoord staat los van het optreden van de BMA en de voorgestelde toezeggingen (zie vragen 12 en 13).

Deze overeenkomst is beschikbaar op de website van FOD Economie: [Toegang tot de geldautomaten - Akkoord tussen de federale regering en Febelfin | FOD Economie](#)

Concreet hebben de betrokken partijen in de sector (kaartuitgevers en/of operatoren van geldautomaten), waaronder Batopin, zich ten opzichte van de federale regering tot 31 december 2027 verplicht om:

- 207 geldautomaatlocaties toe te voegen en dit aantal te behouden tot eind 2027;
- 80 extra geldautomaten toe te voegen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en in de stedelijke gebieden van de provincies waar het aantal inwoners per geldautomaat meer dan 2.500 bedraagt;
- ten minste één geldautomaat per gemeente te creëren en/of in stand te houden;
- houders van debetkaarten gekoppeld aan een Belgische rekening in staat te stellen om ten minste 24 geldopnames gratis te doen binnen de eurozone;
- geen bijkomende kosten aan gebruikers in rekening te brengen voor geldopnames (i) met debetkaarten uitgegeven door een Febelfin-lid en (ii) waarvoor de operator van de geldautomaat recht heeft op een vergoeding die ten minste gelijk is aan de BeDebit-vergoeding - tenzij operatoren van geldautomaten die geen partij zijn bij het akkoord één of meer geldautomaatlocaties openen op de Belgische markt en gebruikers een afzonderlijke vergoeding voor geldopnames aanrekenen;
- ervoor te zorgen dat ten minste één geldautomaat in elke gemeente 24 uur per dag en 7 dagen per week toegankelijk is, mits het een geldautomaat aan de straatkant betreft, met de mogelijkheid om 's nachts te sluiten als de geldautomaat zich in een gebouw bevindt dat toegankelijk is voor het publiek;
- te zorgen voor de toegankelijkheid van de gebouwen waar de geldautomaten zich bevinden, rekening houdend met de behoeften van gehandicapten en ouderen;
- toezicht te houden op het gebruik (capaciteit) en de goede werking (beschikbaarheid) van de geldautomaten, waarbij alle netwerken van geldautomaten operationeel en beschikbaar moeten zijn voor gebruikers gedurende 95% van de tijd, gemeten op maandelijkse basis en beoordeeld door de NBB.

Batopin heeft zich er ook toe verbonden ervoor te zorgen dat 50% van de geldautomaten de mogelijkheid bieden om stortingen te doen, zodat minimaal 85% van de Belgische bevolking

binnen een afstand van maximaal 5 km langs de openbare weg toegang heeft tot een geldautomaat met deze functionaliteit.

Na het akkoord van 31 maart 2023 was Batopin van plan om tegen eind 2025 een netwerk van 970 locaties te installeren (tegenover de oorspronkelijk geplande 750), met meer dan 2.500 geldautomaten, inclusief de locaties die in het akkoord zijn voorzien en aanvullende locaties.

12. Is in de analyse van de BMA rekening gehouden met het akkoord van 31 maart 2023?

Het onderzoek van de BMA richtte zich niet op het akkoord van 31 maart 2023, maar uitsluitend op de Batopin-samenwerking. De BMA hield bij haar analyse echter wel rekening met de bijkomende locaties en geldautomaten die in het akkoord zijn voorzien, bij het beoordelen van de gevolgen van de samenwerking op de afstand die een representatieve gebruiker moet afleggen om de dichtstbijzijnde Batopin-geldautomaat te bereiken.

De resultaten van de analyse geven aan dat het akkoord van 31 maart 2023 de nadelige gevolgen voor gebruikers merkbaar heeft verminderd, maar deze niet volledig heeft kunnen wegnemen.

13. Waarin verschillen de door Batopin voorgestelde toezeggingen van die welke zijn opgenomen in het akkoord van 31 maart 2023 tussen de regering en de banksector?

De toezeggingen die Batopin aan de BMA heeft voorgesteld, verschillen op meerdere punten van die in het akkoord van 31 maart 2023:

- Zij hebben uitsluitend betrekking op Batopin (en de oprichtende banken), terwijl de toezeggingen in het akkoord van 31 maart 2023 ruimer gericht zijn op operatoren van geldautomaten;
- Zij zijn juridisch bindend voor Batopin, dat bij niet-naleving het risico loopt op een boete of heropening van het onderzoek. Zelfs indien bepaalde toezeggingen overeenkomen met die uit het akkoord van 31 maart 2023, zijn deze nu bindend voor Batopin en kunnen zij door de BMA worden gecontroleerd;
- Zij hebben een langere looptijd, aangezien de toezeggingen van Batopin aan de BMA gelden tot 31 december 2030, terwijl het akkoord van 31 maart 2023 slechts loopt tot 31 december 2027. De verwezenlijking van de 70 extra locaties die zijn opgenomen in de toezeggingen van Batopin aan de BMA, is bovendien gekoppeld aan een deadline op 31 december 2027.
- Ze hebben een bredere reikwijdte:
  - Batopin verbindt zich ertoe om 70 extra geldautomaatlocaties toe te voegen aan het netwerk dat werd uitgebreid naar 970 sites na het akkoord van 31 maart 2023. Batopin zal jaarlijks verslag uitbrengen aan de BMA over de voortgang van de uitrol, waarmee het netwerk tegen eind 2027 op 1.040 locaties zou komen.
  - Naast de toezegging inzake de dekking voor geldstortingen, die ook is opgenomen in het akkoord van 31 maart 2023 (maar nu bindend is en in de

tijd werd verlengd), en die tot doel heeft te garanderen dat minstens 85% van de Belgische bevolking binnen een afstand van maximaal 5 km langs de openbare weg toegang heeft tot een geldautomaat met stortingsfunctionaliteit, hebben de aangeboden dekkingstoezeggingen ook betrekking op andere aspecten: de gegarandeerde aanwezigheid van Batopin in de gemeenten die worden bediend door haar locatieplan, en het behoud van een dekking die waarborgt dat ten minste 95% van de Belgen binnen een maximale afstand van 5 km langs de openbare weg toegang heeft tot een Batopin-locatie waar cash kan worden opgenomen. Batopin zal de BMA jaarlijks verslag uitbrengen over de gemeentelijke aanwezigheid en de dekking van het netwerk.

- Om de beschikbaarheid van haar netwerk (zowel locaties als geldautomaten) op te volgen, heeft Batopin een monitoringmethode ontwikkeld en verbindt zij zich ertoe om voor elk kalenderjaar van 2025 tot en met 2030 een rapport op te stellen met gegevens over de beschikbaarheid van geldopnames. Batopin zal jaarlijks rapporteren aan de BMA over de werking van het netwerk. Deze rapporten moeten aantonen hoe de toezeggingen zijn uitgevoerd.
- Bovendien zullen uiterlijk tegen eind 2026 de schermen van de geldautomaten in het Batopin-netwerk, bij onbeschikbaarheid van de opname- of stortingsfunctie, het dichtstbijzijnde CASH-punt van Batopin aanduiden waar deze functies beschikbaar zijn.
- Batopin verbindt zich ertoe haar locaties 24/7 open te houden, met uitzondering van de "cash shops", die tussen middernacht en 6.00 uur worden gesloten. Deze toezegging geldt niet voor locaties in gebieden waar de openingstijden niet door Batopin worden bepaald (zoals winkelcentra, luchthavens, stations of metrostations). De toezegging met betrekking tot openingstijden in het akkoord van 31 maart 2023 voorzag in een beleid van 24/7 toegankelijkheid voor ten minste één geldautomaat per gemeente, uitsluitend voor geldautomaten aan de straatkant, met de mogelijkheid om 's nachts te sluiten wanneer de geldautomaat zich in een publiek toegankelijk gebouw bevindt.
- Batopin verbindt zich er ook toe om de nodige maatregelen te blijven toepassen om de uitwisseling van commercieel gevoelige informatie binnen Batopin en met andere marktpelers te voorkomen.

14. Kan Batopin de toezeggingen wijzigen?

Batopin kan toestemming vragen aan de BMA om één of meer voorwaarden of toezeggingen op te heffen, te wijzigen of te vervangen, met name in geval van moeilijkheden die de voorwaarden voor de uitvoering van de toezeggingen aanzienlijk beïnvloeden. Elke wijziging van de toezeggingen moet derhalve vooraf worden goedgekeurd door de BMA, die vrij kan beoordelen of de omstandigheden een dergelijk verzoek al dan niet rechtvaardigen.

15. Zal de BMA toezien op de naleving van de toezeggingen?

Ja. Er zijn monitoringmechanismen voorzien, met name via jaarlijkse rapporten die Batopin aan de BMA zal bezorgen over de uitvoering van de toezeggingen. In geval van niet-naleving kan de BMA optreden.

16. Betekent de beslissing van de BMA dat Batopin het mededingingsrecht heeft geschonden?

Nee. De BMA heeft het onderzoek beëindigd door de door Batopin voorgestelde toezeggingen te aanvaarden en bindend te verklaren, zonder zich uit te spreken over het bestaan van een inbreuk op het mededingingsrecht.

Wanneer de BMA een onderzoek afsluit op basis van toezeggingen van de betrokken partij(en), stelt zij geen inbreuk vast, beperkt zij zich tot het identificeren van bezorgdheden die door de toezeggingen worden weggenomen.

17. Kan er beroep worden aangetekend tegen de beslissing van de BMA?

Nee. De beslissing om het onderzoek te beëindigen op basis van de door Batopin voorgestelde toezeggingen is niet vatbaar voor beroep.

18. Wat zijn de concrete voordelen van de beslissing van de BMA voor gebruikers?

Dankzij de toezeggingen die Batopin heeft voorgesteld en die bindend zijn verklaard door de BMA:

- zal de toegankelijkheid van geldautomaten aanzienlijk verbeteren dankzij de toevoeging van extra locaties;
- zal de kwaliteit van de dienstverlening worden gegarandeerd door een verbeterde beschikbaarheid van het netwerk;
- zullen gebruikers een eerlijke en efficiënte toegang tot geldautomaten blijven behouden.

*